

Theater

Een keukenmeidenroman. Een *pagetumer*. Een schandaalroman. Een soap. Als je niet beter weet, zou je de roman *Het Jaar van de Kreeft* van Hugo Claus uit 1972 kunnen wegleggen op de stapel oppervlakkige liefdesromannetjes met wat ongemakkelijke seks erin. Immers: de reacties destijds op het boek en een paar jaar later op de verfilming ervan gingen al snel die kant op: een commercieel tussendoortje van Claus, waarin hij zelf en passant nog even afrekende met zijn eigen relatie met actrice Kitty Courbois.

Dat laatste klopt overigens: Claus en Courbois hadden in die tijd een stormachtige en deels geheime liefdesaffaire. Dat leidde uiteindelijk tot een breuk die nogal pijnlijk was voor beide partijen. Wat ook klopt: *Het Jaar van de Kreeft* is een liefdesroman met ongemakkelijke seks. De al wat oudere Pierre raakt gefascineerd door de jongere Toni – hij bankier, zij kapster. Bovendien heeft zij al een kind van een andere man. Een jaar lang zijn ze geliefden, gevangen in een heftige relatie, waarin de seksualiteit problematisch en de onderlinge afhankelijkheid groot is. Het drama spitst zich toe naar het einde: de wispelturige Toni sterft aan kanker.

Een sentimentele tearjerker, dus toch?

Peter van Kraaij bewerkte *Het Jaar van de Kreeft* voor Toneelgroep Amsterdam. Na het boek en de film komt er nu dus ook een theaterversie, geregisseerd door Luk Perceval, die eerder bij TGA *In Ongenade* maakte, naar de roman van Coetzee.

Van Kraaij: 'Over die anekdote van Claus en Courbois willen wij het helemaal niet hebben. Onze bewerking is een reconstructie van een liefdesaffaire. Beginpunt is de begrafenis van Toni. Op het moment dat Pierre daar haar dochtertje ziet, duikelt hij als het ware terug in de tijd om dat ene belangrijke jaar te herbeleven. Met vallen en opstaan probeert hij alsnog zin te geven aan een relatie die zowel zinvol als zinloos was. Voor ons gaat *Het Jaar van de Kreeft* over de kloof tussen twee mensen, die allerlei mooie verwachtingen hebben en de ontgoochelende dagelijkse realiteit die daartegenover staat: de ruzies, de slechte seks, de onmacht.'

In zijn bewerking zijn alle bijfiguren geschrapt. Het gaat alleen om die twee mensen: hij en zij, een man en een vrouw. Die rollen worden bij Toneelgroep Amsterdam gespeeld door Gijs Scholten van Aschat en Maria Kraakman.

Van Kraaij: 'Die combinatie zal goed werken. Zij geven gestalte

aan een relatie waarin het imperfecte juist ontroert. Het is in wezen een labeliel stel dat zich aan elkaar vastklampt. Je voorvoelt het noodlot al van begin af aan. Dit zijn twee behoeftige mensen, die een verslavende uitwerking op elkaar hebben.'

Wat het toneelbeeld betreft speelt deze getroebleerde liefdesaffaire zich af in een grote open ruimte met daarboven een wolkenhemel van sekspoppen. 'Dat symboliseert dat deze mensen worden gedreven door een groot libido en door een bijna animale aantrekkingskracht. Het resulteert in een seksuele slijtageslag van de eerste orde.'

Vanwege het scandaleuze karakter werd *Het Jaar van de Kreeft* destijds groots gepresenteerd in *De Telegraaf*. *De Leeuwarder Courant* schreef naar aanleiding daarvan het volgende: 'De immer productieve Hugo Claus heeft een nieuwe roman geschreven die al voor het verschijnen omwolkte werd door schandalen of geruchten van schandalen. En wat kan beter de verkoopcijfers opdrijven dan dat. Niemand minder dan Henk van der Meijden, de befaamde, aan een nooit aflatende waterdunne diarreë van artikelen lijdende Telegraafcolumnist, was de promotor van Claus' roman.'

Dat waren nog eens tijden.

Hein Janssen

Het Jaar van de Kreeft, Toneelgroep Amsterdam, vanaf 26/3.

Maria Kraakman is Toni in *Het Jaar van de Kreeft*.

Foto Jan Versweyvel

